

Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta oli saapunut juhlapuhujaksi esittelijäneuvos Kaija Tanttinen-Laakkonen. Hänen esitelmänsä aiheena oli meitä kaikkia koskeva hoitotarvikejakelu. Tekstin editoi Inkeri Aalto.

Hoitotarvikejakelun tulee perustua yksilöllisiin tarpeisiin

Hyvin toimiva hoitotarvikejakelu parantaa potilaan omahoidon edellytyksiä ja edistää sitoutumista hoitoon. Jakelun tulee perustua aina potilaan yksilöllisesti määriteltyyn tarpeeseen sekä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamaan arviointiin ja seurantaan.

Hoitotarvikejakelun lähtökohtana on lääketieteellisin perustein todettu pitkäaikainen sairaus, joka on kestänyt vähintään kolme kuukautta. Päätöksen hoitotarvikejakelun aloittamisesta tekee potilasta hoitava lääkäri. Hoitotarvikkeiden yksilöllinen tarve tulee kirjata potilaan hoitosuunnitelmaan. Hyvin toimiva hoitotarvikejakelu on osa hoitoa. Näin saavutetaan paremmat hoitotulokset; potilaan työ- ja toimintakyky sekä elämänlaatu paranevat, myös komplikaatoriskit sekä lääkärikäyntien ja kotihoidon tarve vähenevät.

Potilaslain 3 §:n mukaan potilaalla on oikeus hänen terveydentilansa edellyttämään laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Siihen kuuluu, että jokaisen potilaan hoidon tarve arvioidaan yksilöllisesti. Sen tulee perustua lääketieteellisesti hyväksyttäviin kriteereihin. Potilaalla ei ole oikeutta saada mitä tahansa haluamaansa hoitoa, vaan annettavan hoidon tulee olla lääketieteellisesti perusteltua.

Tarvikejakelu ei ole pelkkää tarvikkeiden jakamista, vaan edellyttää sitä, että terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi potilaan hoidon kokonaistilannetta. Hoitotarvikejakelu on osa potilaan kokonaishoitoa sisältäen sairaanhoidollista ohjausta ja yksilöllistä neuvontaa. Jakelua ja tarvikkeiden käyttöä tulee myös seurata yksilöllisesti.

Kunta järjestää

Kunnan tehtävänä on järjestää alueensa asukkaiden sairaanhoitopalvelut, joihin sisältyvät myös hoitosuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet. Ne ovat niitä tarvitsevil-

Esittelijäneuvos Kaija Tanttinen-Laakkonen Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta puhui hoitotarvikejakelusta maailman avannepäivän tilaisuudessa 3.10.2015 Helsingissä.

le maksuttomia asiakasmaksulain 5 §:n mukaan. Hoitotarvikkeita ei ole määritelty lainsäädännössä, mutta terveydenhuoltolain esitöissä on esimerkkiluettelo, jossa mainitaan mm. avannepotilaan hoitotarvikkeet, esimerkiksi erilaiset potilaalle soveltuvat pussit sekä tarpeenmukaiset oheishoitovälineet. Vaikka hoitotarvikkeita joudutaan kilpailuttamaan, myös potilaiden yksilölliset ratkaisut tulee ottaa huomioon esimerkiksi silloin, kun kilpailutettu tuote aiheuttaa käyttäjälleen allergisia oireita.

Kunnat voivat laatia omia ohjeitaan hoitotarvikejakelusta, mutta ne eivät saa esimerkiksi rajoittaa potilaan yksilölliseen tarpeeseen perustuvaa tarvikemäärää, kuten diabetespotilaan verensokeriliuskoja tai virtsapidätyskyvyttömyyttä sairastavan potilaan vaippoja. Terveydenhuoltolaissa ei ole määritelty niitä pitkäaikaissairauksia, joita sairastavat kuuluvat hoitotarvikejakeluun. Tästä johtuu, ettei kunnan ohjeissa voida sulkea pois jotakin tiettyä pitkäaikaissairautta.

Tyytymätön voi toimia

Jos potilas on tyytymätön hoitotarvikejakeluun, hän voi tehdä potilaslain 10 §:ssä tarkoitetun muistutuksen terveydenhuollon toimintayksikössä terveydenhuollosta vastaavalle johtajalle. Muistutuksen tekeminen on no-

pea tapa saada asia selvitettyksi. Muistutuksen tekeminen ei rajoita potilaan oikeutta kannella asiasta terveydenhuollon valvontaviranomaisille.

Terveydenhuollon ammattihenkilölain 22 §:n mukaan laillistettu lääkäri päättää potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärittämisestä ja siihen liittyvästä hoidosta. Tämän säännöksen nojalla lääkäri päättää myös terveydenhuoltolain 24 ja 25 §:ssä tarkoitettujen hoitotarvikkeiden myöntämisestä potilaalle. Tämän vuoksi potilas ei voi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan hakea lääkärin hoitopäätökseen valittamalla muutosta. Terveydenhuoltolain säännökset hoitotarvikkeista eivät muuttaneet tätä käytäntöä.

Potilas voi kuitenkin halutessaan saattaa hoitotarvikkeiden epäämistä tai rajoittamista koskevan asian hallintolainkäyttölain 69 §:n nojalla vireille hallintoriita-asiana: Hallinto-oikeus käsittelee julkisoikeudellista maksuvelvollisuutta tai muuta julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta aiheutuvaa velvollisuutta tai oikeutta koskevan riidan, johon haetaan viranomaisen ratkaisua muuten kuin muutoksenhakuteitse.

Oikeusasiamies valvoo laillisuutta

Oikeusasiamies valvoo laillisuutta etupäässä tutkimalla hänelle tulleita kanteluita tai ottamalla tutkittavaksi jonkin asian omasta aloitteesta. Oikeusasiamiehelle voi kannella kuka hyvänsä yksityishenkilö tai yhteisö, kansalaisuudesta riippumatta, maksutta, kirjallisesti mutta muuten vapaamuotoisesti.

Myös hoitotarvikejakelusta on tehty oikeusasiamiehelle vuosien saatossa useita kanteluita. Ne ovat koskeneet erityisesti diabetespotilaiden ja virtsanpidätyskyvyttömyydestä kärsivien potilaiden hoitotarvikkeita. Avannepotilaiden hoitotarvikejakelusta ei ole kanneltu oikeusasiamiehelle.